

Rêbera dê û bavan

“Tu mîna min dibînî?”

Agahdarî li ser lîstikên bijîşkî /
doktorî ya zarokan

“EW dibe?”

Şop

Nivîskar: Dr. Nadine Schicha, AJS NRW

Şirovekirin: Susanne Philipp, AJS NRW

Wergêr: Harun Kocataş

Xetkîrî: Daniel Althausen

Dizaynkirin: www.jf-gestaltung.de

2. Çapkirina guhertî, Köln 2020

Dê û bavan bi rêz!

Binêrin an çêtir nêhrin? Li ser xeberdin an li wek we nedîd hereket bikin? Heker ez li ser vê yekê xebêrdim, dibe ez çalakiya / hereketa zayendî (hîsa seksê) ya zarokê xwe zide bikim? Çawa başe ku ez hereket bikim?

Lîstikên doktorî gelek caran di navbera dê û bavan de nekîfxwaşî çêdike. Zarokên di nav imrên çar û şeş salandane, wan lîstikan dileyizin, ku bo bedene xwe baştir nazbikin.

Lîstina doktorî di pêşdibistanê û dibistanê de perçek cinsî û zayendî ya zarokane. Eleqa hinek zarokan zêde ye, ya hineka jî kêmtir e. Mirov ji zayînde / bûyinida, tişteki cinsî û zayende. Pêşveçûna psîksexuel jî wekî pêşveçûna fizîkî, kognîtîf / zihnî, hîs û civakî girînge.

Mijar ev e, zemanê fêrbûnê, hîmbûna li dunya nehirî, têgihîştina reşîk nîrxkirin û têkiliyên di nav mirovan de. Tenduristiya cinsî, li gorî Rêxistina tenduristiyê ya Cihana, tenduristiya bi gelemperî, tendurustî û kalîteya jiyânê ve girêdayî ye.

(Dina xwe bide: WHO 2011: <https://bit.ly/2eFR1ki>)

Em dixwazin ku hûn şîroveya gelemperî ya pêşveçûna zayendî ya zarokan nasbikin û li ser lîstikê doktorî çend tavsîye nîşanê we xin.

Cins / zayandî-dostane mezinkin

Armanca zayendiya zarokan, alîye devra nine. Hindire xweda û temamiye. Ji bo vê ji cinsiyeta mezinan cudî ye. Eleqa zarokên li ser laşên wan bi xweye û miraqdarin ka ku zarokên din jî wek wan tîn xuyan. Di rola-lîstikan de, ya dê-bav-zarok an jî dema lîstika doktorî îmkana tikiî çikirin, fikir pêşveçûnkirin, ji bo kifa xwe xebitin dibînîn. Zîdetir îmkana cinsên xwe û ye din nazkirin dibînîn.

Dema ku zarokên dizanin ku pirsên wan derbarê wan cinsî û cinsiyeta fîzîkî de neheq be, an jî bo mezinên neheq in, ew rêyen din digerin ku çî hizdikin bikin. Di rewşeke xirab de, hestiyariya wan zarok dikeve mîna tiştê xirab û cinsî / zayandî tiştê wek şermê dibînîn. Û ew wana, dixê wî halî ku miroven din xeta wan derbas dibin û kedmêjîya cinsî li ser wan dikin, ji ber ku ewna nizanin û çî qedexê dikin û ew çawa dikarin li ser cinsiyetê biaxivin.

Bi cins / zayandî-dostane mezinkirin, zarokên dikarin sînorên xwe û rêzdarên xwe yê din hîn bikin û rêzgirtî bikin. Di zêdebûna çalakiya cinsî ya zarokan de rast nîne.

Rênîşan!

Mezinkirina hevalbendiyek cinsî nîşan dixê ku, bi dayîna cîhê ji formên cinsî bo zarok re û bi vî rengî sînorê laşê xwe (fîzîkî) wekî dayik û bav fam kirin û tîkiliyê bikin, başê. Ji zarokan re divê li ser beden û li ser fonksiyonên beden wan agahdarî werin dayîn, îzna zarokan heye ku laşê xwe nasbikin, bona ku îhtîyacên xwe fehm bikin û bikarin hîsek şermayî baş hebin. Zarokên we sînorê şermê bicîh dikin û biryar didin ku ji kî û ji kuderê bîn pêxistin. Ev ne tenê ji bo nas û hevalan, lê di nav malbata xwe de jî derbas dibê.

Çarçeva çikirina lîstikên doktorî

Di navbera sê û çar salan de, zarokên, dizanin ku yekî zêdetir cînsiyet hene. Gelek dest pê dikin ku eleqa xwe bi cînsê re çidîkin û bi wê re bisekinin. Di vê helwestê de, bo wan cînsên din nazkirin û xwe nazkirin ji bo wan pir muhime. Ev bi gelek pirsan li ser laş û pêşveçûna mirovan û di lîstikên doktor de têne çêkirin. Di rola-lîstik, keç û kurikan de bedenên hevdu lêkolîn dikin û hewldanên wekhevî û cudahî di nav cînsan de naz dikin. Lîstika doktorî, pir caran di nav hevalan tê leyistin û kêr caran bi birayên xwe re tê çêkirin.

Zarokên ku bi hev re dîleyîzin lazime ku nav wan de, ye mezin du salan mezintir nabe. Rewşa pêşveçûna her zarokek biryarê ye. Zarokên mezin û mirovên mezin lazime ku tev listikenên wan nebein.

Rênîşan!

Zarok bi taybetî di halekî ecêbî dene û nikarin wî hêlî kontrol bikin. Hin caran hûn zehmet dibînin ku sînorên mirovan din nas bikin û binêrin. Ew ne sivike e ku ji gelek zarokan re ji bo sînorên xwe nas bikin û gorî wî bi zarokên din re biaxivin. Ji bo vê yekê qaîdên zelal û mezinên ku zarok bikaribên wan re biaxivin û bi wan re bin lazimin.

Ger zaroka we dizane ku di lîstikê de çi destûr e û çi destûr nîne, hûn dikarin bibêjin ku. Û lazime ku zarok bizanibin ku hûn bi vekirî wan re dipeyivin, bi wî halî hûn ê çarçoveyê ewlehiyê bo zarokê we çikin. Ji bo vê dema ku zarokên we qaîdekî bişkinên, ewna dikarin ji wera biaxivin.

Qaîdeyên

Her zarokê bi xwe biryarê dide ku kê dixwaze ki re bijîşkî / doktorî bilîze!

Kesek, nikare tiştekî tixe vekirineke bedene zarokê din!

Ne zarok nikare ye din bişîne!

Zarokên mezin û mirovên
mezin di lîstikên nikari
bleyzin!

Her zarok di derbarê laşê xwe
de bêje û biryar dide ku li kudera
bedena wî dest be li dayin!

Lîstik bi dilxwazî ye.
Her zarok dikare her dem
ji lîstikê derkeve!

Di lîstikê de mezintrî tune ye.
Her kes xwedî wekhevî heye!

Ne qedexekirina û
bêdeng tune ye!

Dema şikestinên sînorê sakîn bimînên

Di lîstikên keşfkirina bedena de, dema ku sînor tê şikestin, pir caran ev xemgîniyê dide dê û bavên û ew nizanin ka çi û çawa bikin. Heker pir zorbe jî lazime ku mirov sakîn bimîne. Hîskirina gelek xemgî an neheqiyek mezin di rewşê de feyde nake. Hîsa zîde, zarokan ditirsine û ji bo rewşê ne başe.

Zarokên jî dixwazin hîsên xwe û tecrûbeyên ne rind xwe nîşan bikin û ba dêûbavên xwe re, xwe rihet hîs bikin.

Qaîdên lîstika dokrorî de, dîsa behsa rêbazên lîstikê bikin û li ser bisekinin ku ew pir girîng e ku her zarok di dema lîstikê de baş e.

Rênîşan!

Dema ku binpêkirinên rêzikan berdewam dike an jî karanîna wan dijwar e, dibe ku mudaxele bikin. Merkezê ku rê nîşan dixê, dikare di çareserkirina bûyerê de bibe alîkar. Ev merkez dikare, bawerîya we bi xwe re quwet bike û dikare xîzmetê alîkarî ji we re nîşan bike.

Li pira bèn xeberdin

Îhtiyaca zarokên dê û bavên her tiştî dizane ne hewce ne. Lê ew dixwazin dêûbav ku derdora wan bin ku ji bo fikrên xwe, serbest bijne dêûbav xwe û li cihekê ku her mijarê li ser jiyana xwe dêûbav re vedike.

Hûn dêûbav, dikarin pirsên li ser zayendî zarokên xwe bipirsin, ji bo ku bedena xwe muhîm bibînin, fêr bibin ku ji xwe û kesekî din re haydar bikin, ku fêr bikin ku ev cudahî nav wan heye û ku bikaribin li ser pirsgerîkên cinsî dipeyivin. Ji ber vê yekê hûn parastina zaroka xwe ji destkarîya zayendî dikarin bikin.

Prensîbên jêrîn zarokê we hêzdar dikin:

Laşê te ye teye!

Hîsên te rast û muhîm in!

Hîsên xweş û xirab hene!

Sirên baş û xirab hene!

Tu dikarî bibêjî na!

Daxwaza alîkariyê ne îspîyon kirin e!

**Gelek çaran ew zehmet e ku ji bi xwe li ser wê mijarê xeberdî.
Wan demada pirtûkên zarokan dikarin alîkarî bikin:**

- Fagerström, G./Hansson, G.: *Peter, Ida und Minimum*. Ravensburg 1987.
- PETZE-Institut für Gewaltprävention gGmbH (Hrsg.): *Echte Schätze! Die Starke-Sachen-Kiste für Kinder*. Köln 2012.
- Von der Gathen, Katharina/Kuhl, Anke: *Klär mich auf! 101 echte Kinderfragen rund um ein aufregendes Thema*. Leipzig 2014.
- Zartbitter e.V. (Hrsg.): *Wir können was, was ihr nicht könnt*. Köln 2009.
- Zartbitter e.V. (Hrsg.): *Sina und Tim*. Köln 2017.

**Arbeitsgemeinschaft
Kinder- und Jugendschutz (AJS)
Nordrhein-Westfalen e.V.**

Poststraße 15–23 | 50676 Köln

Tel 0221.921392-0

info@ajs.nrw | www.ajs.nrw

Ministerium für Kinder, Familie,
Flüchtlinge und Integration
des Landes Nordrhein-Westfalen

